

Se nekaj, kar pa je zelo važno. Zahteva, o kateri govorimo, mora imeti v nas, v narodu, podlago, da našim poslancem vlada ne bo mogla reči: »Vi želite slovenskih sol, narod vaš pa je le vesel vsake nemške besedice, ki jo prinese otrok iz sole; vi želite, da se pri uradih občuje slovenski, doma pa se pri vas vendar tako rado govori nemški; vaše želje niso želje vašega naroda, torej nimamo povoda, da vam jih izpolnimo«. O da takemu dnevu solnce ne bi nikdar vžšlo! V to svrhu nam je odločno in na vse strani kazati svojo slovensko narodnost, ki se javlja v jeziku, v značaju, v noši in v šegah.

Posebno važno je, da povsod in vsikdar z besedo kažemo, kdo smo, in da smo narod, kateremu je naš jezik ravno toliko vreden, kakor vsakemu drugemu njegov. V družini, v občini, v mestu, pri trgovini, v uradu, povsod bodi tvoja beseda slovenska. Če vidiš, da se viha nos, ne ustraši se, bodi mož, ostani trden, ne zataji svoje matere; misli, da je oni, ki ti postane radi tvojega jezika neprijazen, slabši od tebe, ker je do bližnjega krivičen, in velikodušno se dvigni čez njega; nekoliko časa bo tebi nasproti mrzel, potem se pa bo privadil, ker ne odnehaš, in tem višje te bo spoštoval, ker mora priznati, da si značaj. Namerilo se ti bo tu in tam, da naletiš na trdega inorodca; nič ne dé; če vidiš, da v resnici ne razume slovenski, potem govori z njim, kakor moreš; pa prva beseda naj ti bo vsikdar slovenska. Ali je tebe kedaj Nемеc ali Lah ali Francoz ali Anglež ogovoril slovenski? Ne bodi ti edini na svetu sleva!

Poznamo družine, v kojih sta oče in mati čisto slovenskega rodu; živita v slovenskem kraju, pohajata slovenske veselice, toda z ljudmi govorita, če le možno, nemški, deca njihova pa še jedne besedice slovenske ni slišala iz njihovih ust; takim rečemo: »Če nočete opustiti te brezznačajnosti takoj, vedite, da vas je narod slovenski z zaničevanjem izobčil! Kar velja za govor, to velja za pismo. List tvoj naj je slovenski od nadpisa do naslova. Če se bojiš, da bi mu vsled slovenskega naslova bilo sojeno, bloditi po vseh poštah sveta, predno najde prijatelja tvojega v bližnji vasi, piši naslov tako, da bodo ime, značaj in kraj v imenovalniku, tako-le: N. spr. gosp. Janez Bučar, posestnik, Nova vas, pošta: Poljčane. N. spr. pomeni: Naj sprejme; kraj in pošta, na koja se poštni uradnik ozira, sta v imenovalniku, t. j. v tisti obliki, v koji se nahajata v krajevnem imeniku, ki ga ima vsaka pošta, in tako ni mogoče, da bi list ne prišel rednim potom v določeni mu kraj. Če imaš na lista napisano »v Poljčanah«, krivda sicer ni tvoja, ako list blodi po več tednov po svetu, ampak neslovenskega poštnega uradnika, ki ne pozna mestnika slovenskih samostalnikov ter v svojem imeniku »Poljčanah« seveda zastoj išče, pa škodo le imaš ti. Dobro vemo, da se nasvetovani naslov slovenski ne glasi tako dobro, pa kaj hočemo, dokler nimamo samih slovenskih uradnikov.

Tiskovine, ki ti jih nuja urad, naj si je poštni, ali davčni ali sodiščni, sprejmi le takrat, ako so slovenske; po zakonu imaš pravico zahtevati slovenski receptis, ako je naslov slovenski, slovenske dopisnice, slovenske poštna nakaznice, slovenski poziv, slovensko davčno knjižico i. dr. Imajo pri vseh uradih take (poleg slovenskega je tudi nemško) tiskovine, ker jih morajo imeti, a dajati jih nočejo, da lahko na Dunaj poročajo, slovenski narod ima rajši nemške tiskovine. Tako torej delajmo, in dosegli bodemo, po čemur težimo, dosegli bodemo našo »Združeno Slovenijo«. Da se pa ne bode pozabilo, k čemur smo tukaj opominjali, oziroma da se bo nekaternikom slaba vest vznemirjala tako dolgo, dokler se ne izpreobrnejo, klicali bodemo v »Slovenskem Gospo-

darju«, in to naj storijo tudi drugi listi neprestano: **„Govorite in pišite povsod in vsikdar le slovenski in zahtevajte slovenske tiskovine, držite se tudi slovenskih šeg in slovenske noše!“**

Tekom našega spisa prišel nam je v roke slovenski časnik, ki navdušuje narod za »Združeno Slovenijo« leta 1848., t. j. za združenje slovenske zemlje v jedno kronovino s svojo upravo. Vsako reč o svojem času; sedaj to ne gre. Ostati nam je vendar v okviru zahtev vladne večine, koje del so naši slovenski poslanci. V teh zahtevah pa je razločno izrečeno, da se kronovine ne smejo kršiti. Sicer nam vlada reče: »Tam ste zahtevali to, tukaj zahtevate to; vi ne veste, kaj hočete; bolje si premislite in pridite drugokrat«. Tudi to ne gre, da bi vsi Slovenci, kakor smo tudi čitali, imeli poleg obstanka kronovin le jeden deželni šolski svet, kajti temu je predsednik ces. namestnik, in končno se gospodarska in kulturna stran vendar ne dasta popolnoma ločiti. Če so deželni šolski nadzorniki slovenski in njih delokrog sega čez kronovinsko mejo, in drugače bi tudi ne moglo biti, in če pomislimo, da je za razvoj šolstva deželni šolski nadzornik v prvi vrsti merodajen, in če dalje pomislimo, da je sodstvo do druge instance jedinstveno, in da so nam in jeziku našemu meje, v kojih je on gospod, določene, potem se bode vendar tudi v naši celoti izražala neka jedinstvenost, ki odgovarja slovenskemu značaju. Tudi mi si želimo združene Slovenije leta 1848., ali ob enem se nam zdi modro in torej politično, vsikdar težiti le po tem, kar se da doseči. Le korak za korakom, ne dveh ali treh na krat, sicer pademo. Če smo dosegli to, za kar navdušujemo, storili smo itak orjaški korak. Če smo duševno prosti, dalo se bo tudi drugo v kratkem.

Cerkvene zadeve.

„Venec cerkvenih bratovščin“.

V Ljubljani je začel izhajati s početkom tekočega leta nov cerkveni mesečnik: »Venec cerkvenih bratovščin«, ki ga v vsakem oziru izvrstno urejuje č. g. dr. Frančišek Ušeničnik. Prinaša na celi poli, 16 strani velike osmerke, izredno lepe in spodbudne članke, poročila itd. o »Vednem čiščenju presv. Rešnj. Telesa«, o apostolstvu molitve, (tudi molitne namene za ves mesec in za vsaki dan), o božjem Sreću Jezusovem, o praznovanju prvega petka v mesecu, o raznih bratovščinah, tudi o tretjem redu sv. Frančiška. Članki z naslovom: »Iskrice presv. Sreću Jezusovega«, ki se v vsakem zvezku nadaljujejo so tolikanj izborni, da si v tem oziru ne moremo nič kaj boljšega želeti. Da, to se pravi zbujati pravo pobožnost, oživljati resnično ljubezen božjo med našim vernim slov. ljudstvom! Kar najbolj mogoče iskreno priporočam ta list na vse strani. »Venec cerkvenih bratovščin« izhaja vedno vsaki mesec in stane po pošti pošiljan 72 kr. na leto. Naročnina se pošilja upravništvu, Kopitarjeve ulice št. 2. Letos izdani zvezki se še vsi dobivajo. Zagotavljam, da ne bode gotovo nikomur žal, kdor si ga naroči. M. L.

Gospodarske stvari.

Peronospora ali strupena rosa ter način, kako se tej boleznii obraniti.

(Govoril dne 27. maja na podučnem shodu središkega bralnega društva „Edinost“ Anton Kosi, učitelj in posestnik v Središču.)
(Konec.)

Se pred kakimi petnajstimi leti so prodajali vino-rejci po okolici četrtinjak mošta po 60—70 gld. in pri

tem so se še pobahali, češ: »Hvala Bogu, drago sem prodal vino!« A danes? Za polovnjak kiselice, kakoršna je prirasla lani, ponujali so nam vinotržci povprečno po 60 gl.

Iz tega pa sledi, da se nam je poprijeti vinoreje, te velevažne stroke z vso ljubeznijo in skrbjo ter da se sprijaznimo tudi z vsemi na to stran spadajočimi, neizogibnimi novotarijami, in da ovržemo ono pravilo, ki pravi, da je najbolje gospodariti tako, kakor so nas učili stariši.

Da ni dobro vse, kar je novega, kar brez pre-miselka ovreči, o tem so se prepričali do dobra vsi oni vinogradniki, ki so se v svoji trmi ali svojeglavosti tako dolgo protivili škropljenju proti peronospori ali strupeni rosi. »Kakor je smod prišel, tako bode spet prešel«, so rekli ter se posmehovali onim, ki so hodili s škropilnicami okrog po vinogradih. Jeseni je bilo seveda napak. Kdo se je sedaj smejal, kdo pa jezil, ni mi treba omenjati. Torej rek: »Ovak so naši starci delali, pak so vsega mnogo imali« nima zlasti v vinoreji sedaj nobene veljave več.

Kaj pa je uzrok temu velikanskemu preobratu na polju vinoreje? Odgovor na to vprašanje je znan vsakemu dovolj. Uzrok so namreč raznovrstne nadloge, koje že nekaj let sem tepejo naše vinogradnike ter zmanjšujejo njih pridelek. Vsled teh nadlog pa tudi trta od dne do dne bolj peša, in stari vinogradi zlasti po nekaterih krajih vedno bolj izginjajo. Da se omikani vinorejci in učenjaki vsem raznovrstnim škodljivcem trte postavljajo po robu in da iščejo sredstev, kako iste zatreti, razume se pač samo ob sebi.

Najhujša sovražnika vinske trte sta pri nas trtna uš in pa peronospora ali strupena rosa. Prva, namreč trtna uš, je za vinorodne kraje tako velika nesreča, da nam bode le z največjim trudom in z največjim naporom gmotnih in duševnih močij s koristjo povzdigniti na nastalih pustinjah nove vinograde. Zakaj učenjakom se še do sedaj ni posrečilo, izumeti sredstva, s katerim bi bilo moči uničiti trtno uš, ne da bi se poškodoval tudi trs. Ako bode torej v našem vinorodnem kraju trtna uš, ki še sedaj samo tu in tam naznanja svoj prihod, dospela s svojim pogubonosnim delovanjem tako daleč, da se bodo tudi najbolj nevernemu Tomažu odprle njegove sedaj še zaslepljene oči, tedaj ne bode drugega sredstva, nego to, da si zasadimo vinograde z novimi, na ameriško trto cepljenimi domačimi trtami, ako sploh hočemo še vinorejci ostati. Amerikanizovanje je torej po današnjih izkušnjah jedina pomoč, rešiti vinograde gotovega propada.

Drug sovražnik naše trte, sovražnik, kojega so se ljudje v vinorodnih krajih še bolj preplašili, kakor pa hudobne trtne uši, je peronospora, strupena rosa ali po našem »novi smod«. Da, še dandanes povzroči ta škodljivka pri mnogih vinogradnikih več strahu in skrbij, kakor najhujša šiba naše gorice, toli preklicana trtna uš. To pa radi tega, ker je peronospora bolj splošna bolezen in se njeni učinki pokažejo takoj, medtem, ko se pojavlja trtna uš le tu in tam ter se škoda tega na skrivnem delujočega mrčesa občuti in spozna še le polagoma. Trtno uš pozna pri nas marsikdo le po imenu, medtem ko je veliko škodo, kojoj mu je povzočila peronospora, že bridko občutiti moral.

Kaj je peronospora ali strupena rosa?

Kaj je torej peronospora ali strupena rosa? Je-li rosa, kakor pravi nje ime? Ne! Je-li žival, kakor trtna uš? Tudi ne! Peronospora je prikazen (bolezen), ki nastane vsled neke prav majhne glivice ali gobice na listju vinske trte. List, na kojem ta bolezen nastane, začne se sušiti in predčasno odpade. Posledica tega pa

je, da niti grozdje, niti les dozoreti ne more. Da na tak način trs zeli trpi, pač vsakdo dobro vé, zakaj kar so pri človeku pljuča, to je pri rastlini listje.

Od kod pa je prišla ta vinogradska bolezen v naše kraje? Pritepla se je, kakor trtna uš k nam iz Amerike, kjer jo poznajo že dolgo. V Evropi so jo najprej in sicer l. 1878 opazili na Francoskem; od tod se je naglo širila po gornji Italiji, Švici, Grškem, Ogerskem itd. V naš, to je v ljutomersko-ormoški vinorodni okoliš se je pritepla, kakor znano, l. 1887 in 1888, ko smo pridelali znano kiselico.

Zanimivo je, kako ta glivica deluje. Na listu, koji peronospora napade, naredi na spodnji strani nežne, belemu plesnivcu podobne pičice ali vejice; spočetka so nakopičene te pičice ob listnih žilah, pozneje pa zaležejo več površja.

Kako pa ta plesnivec nastane? Glivica pride na zgornjo stran lista; kmalu se zarije vanj in napravi tam neko nežno mrežasto tvarino, kateri pravijo učenjaki micelij ali podgobje. Micelij ima vsaka goba ali gliva, tudi jedilne gobe, n. pr. globanje, pri katerih tiči v zemlji.

Iz podgobja se prikažejo na spodnji strani lista majhne, vejicam podobne nitke; te na konci otečejo ter rodé prav drobno, hruškicam podobno semenje, takomenovani tros ali kliena zrna. Ta tros, kó dozori, odpade, in veter ga odnese na druge, sosedne trte, kjer kali, ter nadaljuje v novih naselbinah svojo škodo.

Ker se naredi na jednom samem listu po pol milijona in še več trosov, katerih more vsak pri ugodnih razmerah na trtnem listu kaliti, zato je pač razumljivo, zakaj ta bolezen tako neizmerno naglo napreduje.

(Dalje prih.)

Sejmovi. Dne 5. julija v Mariboru (tudi za konje), na Rečici, Podplatu, Vidmu, v Vuzenici, Vojniku in pri Sv. Petru pri Cmureku. Dne 6. julija v Spielfeldu in Radgoni. Dne 7. julija v Lučanah in Imenem (za svinje). Dne 8. julija pri Sv. Emi, pri Sv. Juriju ob Pesnici, v Pišecah, na Hajdinju in na Bregu pri Ptuju (za svinje).

Dopisi.

Iz Nove Štiffe pri Gornjem gradu. (Zbor.) Pri nas so se nekateri možje, res pravi rodoljubi, lotili sicer težavnega in dostikrat tudi zelo nehvaležnega posla ter ustanovili za našo občino kmetijsko in bralno društvo, katero hvala Bogu, vkljub različnim neugodnim razmeram še precej dobro napreduje in upati je, da bode zanimanje postalo vedno večje; izvoljeni odbor bode gledal porabiti vsako priliko, katera bi povspeševala napredek društva, ter ob jednom napredek vseh župljanov. Daj Bog, da bi kmalu vsi spoznali, kako potrebno jim je združevanje, kako potreben duševen in gmoten napredek. Le v slogi je moč! Omenjeno društvo je zborovalo dne 20. junija v tukajšnji novopostavljeni šoli prvokrat po svojej ustanovitvi in pri tem zborovanju je društveni predsednik, g. učitelj Kelc, prednašal še razmeroma precej številnemu občinstvu o izvršitvi pregleda zemljarinskega katastra, kar se bode letos vršilo, ter razlagal postavo od dne 17. aprila 1896, zadevajočo povzdigo reje goveje živine. Navzočniki so prednašatelja zelo pazljivo poslušali ter sledeče prednašateljeve predloge vsprejeli z navdušenjem soglasno: 1. Da državni in deželni zbor skrbi zato, da se povzdigne kmetijstvo, posebno živinoreja v teh krajih, v ta namen naj se preskrbi zadosti plemenskih bikov, 2. da se osnuje kmetijska šola na Spodnjem - Štajarskem s slovensko-